

**Poliomielīta uzraudzības komisijas
sanāksmes**

PROTOKOLS

Rīgā

Datums:	30.12.2025.	Nr.	1
Sākums:	11:30	Beigas:	12:20
Norises vieta:	attālināti – Microsoft Teams Meeting platformā		
Vada:	Jurģis Strautmanis , VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” neirologs, komisijas priekšsēdētājs		
Dalībnieki:	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās	
	Dace Zavadska , VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” Bērnu vakcinācijas centra vadītāja, priekšsēdētāja, asoc. Professore	☒	
	Indra Zeltiņa , Latvijas Infektologu un Hepatologu asociācijas prezidente, profesore	☒	
	Ludmila Vīksna , Rīgas Stradiņa universitātes Infektoloģijas un dermatoloģijas katedras vadītāja, profesore	☒	
	Ilze Grope , Latvijas Bērnu infektologu biedrības priekšsēdētāja, profesore	☐	
	Guntis Karelis , Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas Neiroloģijas un neiroķirurģijas klīnikas vadītājs, asoc. Profesors	☐	
	Dace Gardovska , VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” Bērnu slimību klīnikas vadītāja, profesore	☐	
		☐	
Pieaicinātie*:	Inga Liepiņa , Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas vecākā eksperte epidemioloģiskās drošības jomā	☒	
	Gatis Pakarna , SIA RAKUS Laboratorijas dienests Laboratorija ”Latvijas Infektoloģijas centrs” Virusoloģijas daļas vadītājs	☒	
	Ieva Rimšāne , Slimību profilakses un kontroles centra (turpmāk – SPKC) Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas vadītāja	☒	
	Jurijs Perevoščikovs , SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta direktors	☒	
Protokolē:	Ilona Čerņakova , SPKC Infekcijas slimību riska analīzes un profilakses departamenta Infekcijas slimību uzraudzības un imunizācijas nodaļas sabiedrības veselības analītiķe		
Darba kārtība/ sanāksmē apspriestais:			

1. Par poliomiēlīta epidemioloģisko situāciju pasaulē, akūtas šļauganās paralīzes (AŠP) gadījumu uzskaiti un enterovīrusu cirkulācijas uzraudzības rezultātiem Latvijā.
2. Priekšlikumi par poliomiēlīta uzraudzības komisijas priekšsēdētāja maiņu.
3. Diskusija un ierosinājumi.

1. Par poliomiēlīta epidemioloģisko situāciju pasaulē, akūtas šļauganās paralīzes (AŠP) gadījumu uzskaiti un enterovīrusu cirkulācijas uzraudzības rezultātiem vidē Latvijā

J.Strautmanis atklāj sēdi, informē komisijas locekļus par Poliomiēlīta uzraudzības komisijas (turpmāk – Komisija) mērķiem un uzdevumiem, kā arī par darba organizāciju.

I.Čerņakova atgādina par poliomiēlīta komisijas funkcijām un uzdevumiem: Komisija izveidota, lai saglabātu no poliomiēlīta brīvas teritorijas statusu pēcsertifikācijas periodā un izvērtētu poliomiēlīta epidemioloģiskās uzraudzības pasākumu nodrošināšanu valstī. Prezentācijas laikā ziņo par poliomiēlīta uzraudzības pasākumiem, kas tiek veikti valstī atbilstoši ministru kabineta (turpmāk – MK) noteikumiem par poliomiēlīta pretepidēmijas pasākumiem. Informē par poliomiēlīta epidemioloģisko situāciju pasaulē; 1.tipa savvaļas poliovīruss joprojām tiek reģistrēts Pakistānā un Afganistānā, kopumā 2024. gadā reģistrēti 99 gadījumi, 2025. gadā – 13 gadījumi, kā arī 2022. gadā 1. tipa savvaļas poliovīrusa gadījums tika ziņots Malāvijā un Mozambikā. 2. un 3. tipa savvaļas poliovīruss pasaulē ir izskausti. Cirkulējošais vakcīnas atvasinātais poliovīruss joprojām izraisa uzliesmojumus pasaulē, galvenokārt valstīs ar zemu vakcinācijas aptveri. 2024. gadā – 319 gadījumi, 2025. gadā (līdz gada vidum) – 67 gadījumi. Latvija ir brīva no poliomiēlīta; pēdējais gadījums reģistrēts 1963. gadā, un kopš 2002. gada Latvijai ir PVO apstiprināts poliobrīvas valsts statuss. Prezentācijas laikā komisijas locekļi tika informēti par AŠP uzraudzības datiem. AŠP uzraudzība ir uzskatāma par visjutīgāko metodi un par drošu pierādījumu, ka valsts epidemioloģiskās uzraudzības sistēma ir efektīva, spēj laikus atklāt un laboratoriski apstiprināt ievestus poliomiēlīta gadījumus, līdz ar to, veikt operatīvus pretepidēmijas pasākumus un novērst infekcijas izplatīšanās draudus. Aktualizēja AŠP uzraudzības galvenos soļus, jo ārstniecības personām ir liela loma AŠP sindroma epidemioloģiskajā uzraudzībā. Latvijā 5 gadu laikā tika atklāti, ziņoti un izmeklēti 10 AŠP gadījumi. 2025.gadā AŠP gadījumi netika ziņoti, kas neatbilst PVO uzraudzības indikatoriem.

J.Strautmanis sniedz priekšlikumu, ka nemot vērā, ka arī šogad gadījumi nav tikuši ziņoti, jāsecina, ka turpmāk jāīsteno sistemātiski risinājumi, tostarp ziņošanas procesa automatizēšana elektroniskajās slimnīcu informācijas sistēmās, ieviešot brīdinājumus pie noteiktiem SSK-10 kodiem, kā arī mērķēta klīnicistu informēšana un algoritmu integrēšana ikdienas darbā.

I.Čerņakova informē par enterovīrusu epidemioloģiskiem uzraudzības datiem piecu gadu laikā, Latvijā no 2025. gada sākuma līdz 30. decembrim reģistrēti 25 enterovīrusu meningīta gadījumi. Salīdzinājumā ar 2024. gadu saslimstība ir samazinājusies gandrīz trīs reizes. Augstākie saslimstības rādītāji reģistrēti Rīgā un Pierīgā. Kopējā saslimstība bija 2,4 gadījumi uz 100 000 iedz., augstākie rādītāji novēroti jaunākiem pieaugušajiem.

Sniegti poliovīrusu un citu enterovīrusu vides monitoringa izmeklēšanas rezultāti. Latvijā tiek monitorēti notekūdeņi un laboratoriski izmeklēti no 8 vietām Rīgas un Daugavpils pilsētu ūdens attīrīšanas stacijām, lidostas, kā arī no patvēruma meklētāju izmitināšanas centriem. Programmas mērķis ir nodrošināt poliovīrusu (un citu enterovīrusu) epidemioloģisko uzraudzību vidē, savlaicīgu to cirkulācijas atklāšanu un nepieciešamo preventīvo pasākumu veikšanu. 2023. gadā tika papildināts poliovīrusu un citu enterovīrusu cirkulācijas monitoringa plāns Rīgā, paraugu ņemšanas vietu sarakstā tika iekļauta arī Rīgas pilsētas labā krasta kanalizācijas sūkņu stacija Ilzenes ielā 1E.

2025. gadā notekūdeņu uzraudzības ietvaros pārbaudīti 34 ūdens paraugi, no kuriem 28 (82%) bija ar pozitīvu rezultātu. No tiem visbiežāk tika konstatēti Echo vīrusi un Koksaki vīrusi. Adenovīrusi un poliovīrusi netika konstatēti. Prezentēti imunizācijas līmeņa rādītāji

Latvijā pret poliomieliņu no 2023.-2024. gadam. Imunizācijas līmenis pret poliomieliņu 2024. gadā atbilst PVO ieteiktajiem 95% vakcinācijai pret poliomieliņu visās vecuma grupās. Joprojām vakcinācija ir vienīgais efektīvais poliomieliņa profilakses pasākums. Lai gan Latvija ir atzīta par valsti, kas brīva no poliomieliņa, bērnu vakcinācija jāturpina, jo vairākās pasaules valstīs poliovīruss joprojām cirkulē un saglabājas slimības ievazāšanas un tālākas izplatīšanās risks.

2. Priekšlikumi par poliomieliņa uzraudzības komisijas priekšsēdētāja maiņu

J.Strautmanis aktualizē par poliomieliņa uzraudzības komisijas priekšsēdētāja maiņu.

J.Strautmanis uzsvēr, ka priekšsēdētāja amatā jau ir 10 gadus, pašlaik profesionālā darbība nav saistīta ar darbu BKUS Bērnu neiroloģijas un neiroķirurģijas klīnikā, līdz ar to noteikti Komisijas priekšsēdētāja amatā jābūt vadošajam speciālistam, kurš strādā ikdienā bērnu neiroloģijas nodaļā. Kā arī tika izvirzīta pieeja par komisijas priekšsēdētāja rotācijas principu.

Komisija vienojās par nepieciešamību pārskatīt komisijas sastāvu, īpašu uzmanību pievēršot:

- bērnu neirologu,
- infektologu,
- laboratorijas un sabiedrības veselības ekspertu pārstāvniecībai.

3. Diskusija un ierosinājumi

Komisija vienojās, ka priekšlikumi un komentāri, kuri apspriesti sēdē tiks ņemti vērā Veselības ministrijai lemjot par Poliomieliņa uzraudzības komisijas priekšsēdētāja izvēli.

Komisija vienojās, ka klīniskā ziņošana par akūtu šļauganu paralīzi ilgstoši ir nepietiekama un līdzšinējie pasākumi (atgādinājumi, vēstules) nav efektīvi. Lai uzlabotu savlaicīgu gadījumu identificēšanu un ziņošanu, komisija atbalsta ziņošanas procesa automatizēšanu, ieviešot elektroniskās brīdinājuma funkcijas pie noteiktiem SSK-10 kodiem. Bērnu klīniskā universitātes slimnīcas speciālisti tiek aicināti piesaistīt notiekošajam SPKC un universitātes slimnīcu sadarbības projektam.

Komisija nolemj: tuvākajā laikā atkārtoti tiks pārskatīts SSK-10 kodu saraksti, kas saistīti ar akūtu šļauganu paralīzi; no SPKC puses kodu saraksts tiks nosūtīts iesaistītajām pusēm izvērtēšanai un precizēšanai.

Pieņemtie lēmumi:

Komisija nolemj: VM tuvākajā laikā nosūtīs Latvijas Neirologu biedrībai rakstisku aicinājumu izvirzīt atbilstošu kandidatūru poliomieliņa uzraudzības komisijas priekšsēdētāja amatam.

Komisija nolemj: tuvākajā laikā atkārtoti tiks pārskatīts SSK-10 kodu saraksti, kas saistīti ar akūtu šļauganu paralīzi; no SPKC puses kodu saraksts tiks nosūtīts iesaistītajām pusēm izvērtēšanai un precizēšanai.

Npk	Uzdevums*	Atbildīgais*	Termiņš*
1.	VM vērsties pie Latvijas Neirologu biedrības ar aicinājumu izvirzīt kandidātu poliomieliņa uzraudzības komisijas priekšsēdētāja amatam.	VM	2026. gada I ceturksnis

2.	Pārskatīt un aktualizēt SSK-10 kodu sarakstu, kas saistīti ar akūtu šļauganu paralīzi.	SPKC sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām	2026. gada I ceturksnis
3.	Turpināt darbu pie klīniskās ziņošanas procesa uzlabošanas, t.sk. ziņošanas automatizācijas un elektronisko brīdinājumu ieviešanas.	SPKC	Saskaņā ar projekta grafiku

Sanāksmes vadītājs

(paraksts**)ⁱ

Jurgis Strautmanis

Protokolētājs

(paraksts**)

Ilona Čerņakova

* aizpilda nepieciešamības gadījumā

ⁱizvēlēties vajadzīgo:

** PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Parakstot manuāli ar pildspalvu papīra formas dokumentu dzēst iedrukāto tekstu - (paraksts*)